

INSPRAAK en RECHTSPRAAK

Evolutie wetgeving & rechtspraak 2013-2014 – Inspraak stedenbouw

Stand van zaken : 14 november 2014

Vande Casteele, Ph., *Dr ius, ir - Advocaat*

Doelstelling : *Beknopt overzicht “2013-2014” – Beter begrip van de inzet van recente procedures*

Recapitulatie van ter zake dienende beginselen

1. In stedenbouw en milieuzaken schrijft de wetgeving voor dat beslissingen zorgvuldig moeten worden voorbereid en genomen en bepaalt het ook voor wanneer het betrokken publiek inspraak krijgt.

De wetgeving bepaalt ook hoe een beroep kan ingesteld worden. Hierbij moeten de procedurele en financiële beperkingen zinvol opgevat worden en mogen ze er niet toe leiden dat afbreuk wordt gedaan aan o.m. het recht van toegang tot een rechter en het recht van verdediging.

2. De Grondwet bepaalt ook dat de wetgever zelf, niet de regering, de essentiële elementen van de rechtshulp moet bepalen zoals het verloop van de procedure en het statuut van rechter en advocaat. In beginsel mag alleen de wetgever beperkingen instellen aan de grondrechten en deze statuten. Dit berust telkens op het zogenoemde “*legaliteitsbeginsel*”, eigen aan een parlementaire democratie.
3. Koninklijke besluiten, besluiten van de Regering, enz. kunnen rechtstreeks betwist worden met een annulatie-beroep binnen een termijn van 60 dagen na publicatie of kennisgeving van het besluit.

Formele wetten en decreten kunnen rechtstreeks betwist worden met een annulatie-beroep bij het Grondwettelijk Hof, in te dienen binnen een termijn van zes maanden na publicatie in het Staatsblad.

Elke rechter moet in een individuele betwisting onwettige besluiten – d.w.z. besluiten die strijdig zijn met de formele wet, de Grondwet of Verdragen – buiten toepassing verklaren. (*GW, artikel 159*)

Om na te gaan of een formele wet of een decreet strijdig is met het gelijkheidsbeginsel en de grondrechten moet (kan) de rechter een “*prejudiciële vraag*” stellen aan het Grondwettelijk Hof.

Validatie van onwettige bouwvergunningen – Arrest nr. 11/2013 – Verdrag van Aarhus

4. Wanneer de Raad van State onwettige stedenbouwkundige vergunningen vernietigt of in geval van een hangende betwisting kan vernietigen, “valideert” de wetgever – hier dus de decreetgever – soms deze vergunning. Een vergunning die na “validatie” formeel tot decreet is verheven, wordt zo onttrokken aan het toezicht van de Raad van State. Dergelijke validatie roept vragen op omdat de toegang tot een rechter, tenslotte een grondrecht, zo beperkt of soms ook ontzegd wordt.
5. In het arrest nr. 11/2013 van 21 februari 2013 vernietigt het Grondwettelijk Hof het decreet van 3 april 2009 “houdende goedkeuring van de stedenbouwkundige vergunning toegekend voor de aanleg van de verbinding 'Parc-Sud' van de lichte metro van Charleroi”, genomen overeenkomstig het decreet van 17 juli 2008 “betreffende enkele vergunningen waarvoor er dringende redenen van algemeen belang bestaan”. Het Hof benadrukt dat de Raad van State dé rechter is om vergunningen te onderzoeken, en dat de controle van het Hof op een gevalideerde vergunning te beperkt is.
6. In het arrest nr. 144/2012 van 22 december 2012 had het Grondwettelijk Hof de artikelen 1 tot 6 en 15 tot 17 van het decreet van het Waalse Gewest van 17 juli 2008 « betreffende enkele vergunningen waarvoor er dringende redenen van algemeen belang bestaan » reeds vernietigd. De inzet van de discussie was de vraag of een Parlement vergunningen mocht afleveren of bevestigen.

Op te merken is dat in deze procedure het Grondwettelijk Hof in een tussenarrest van 30 maart 2010 zelf enkele prejudiciële vragen had gesteld aan het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ) over de draagwijdte van Europese milieu-richtlijnen en het Verdrag van Aarhus, namelijk over de vraag of het Unie-recht wel toeliet dat een nationaal Parlement stedenbouw-vergunningen afleverde of bevestigde. Het antwoord van het HvJ is te lezen in een arrest van 16 februari 2012. (ref. : C-182/10)

Rolrecht procedure Raad voor Vergunningsbetwistingen – Arrest nr. 85/2013

7. Een *stedebouw*-decreet van 6 juli 2012 machtigde de Vlaamse Regering om zelf het rolrecht te bepalen in de procedure voor de Raad voor Vergunningsbetwistingen. (*Staatsblad 24 augustus 2013*)

Ingevolge een beroep van 22 februari 2013 heeft het Grondwettelijk Hof in het arrest nr. 85/2013 van 13 juni 2013 deze decretale bepaling vernietigd omdat verzoekers grieven (over de ongrondwettelijke delegatie van het Vlaams Parlement aan de Regering) kennelijk gegrond waren.

8. Even later bepaalt een nieuw decreet dat een rolrecht van 175 € verschuldigd is, dat evenwel niet wordt bepaald per ingediend verzoekschrift, maar per verzoeker. Een en ander blijkt meer bepaald uit artikel 30 van het Vlaamse decreet van 5 juli 2013 “houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 2013” (bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 30 juli 2013). Voor het voorafgaand beroep bij de Deputatie geldt daarentegen een dossiervergoeding (van 65 €).

Op 24 januari 2014 werd een annulatie-verzoekschrift ingediend bij het Grondwettelijk Hof. (rolnummer 5821, bericht Staatsblad 20 februari 2014).

Het Hof zal derhalve bepalen of deze nieuwe regeling wel in overeenstemming is met het gelijkheidsbeginsel en het Verdrag van Aarhus. Uitspraak volgt wellicht in het voorjaar 2015.

Integratiespoorbesluit – Inspraak bij de opmaak van een RUP – Arrest nr. 114/2013

9. Inzake de opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP's) voert het zogenoemde *Integratiespoorbesluit* van 18 april 2008 een afzonderlijke en specifieke regeling in die afwijkt van de “algemene regeling” voor de opmaak van een plan-MER, zoals die eerder werd vastgesteld bij het besluit van de Vlaamse Regering (BVR) van 12 oktober 2007 “betreffende de milieueffectrapportage over plannen en programma's”. De waarborgen inzake inspraak worden aldus beperkt.

In het zgn. *integratiespoor-besluit* werd er immers enkel voorzien dat de “volledig verklaarde nota voor publieke consultatie”, die eenzelfde inhoud heeft als de “volledig verklaarde kennisgeving”, ter inzage wordt gelegd, zonder evenwel dat die ter inzage legging ook nog wordt “gemeld” in de geschreven pers én door aanplakking. De inspraak wordt er voortaan dus beperkt omdat in de “algemene regeling” voorzien was dat over een “volledig verklaarde kennisgeving”, d.i. de door de initiatiefnemer van het MER aan de dienst bevoegd voor milieueffectrapportage betekende nota met betrekking tot de reikwijdte, het detailleringsniveau en de aanpak van het plan-MER, behoorlijke inspraak wordt georganiseerd, namelijk door die kennisgeving op een aantal plaatsen ter inzage te leggen en door bovendien ook nog te “melden” dat de volledig verklaarde kennisgeving kan worden geraadpleegd op de aangegeven plaatsen, via een bericht in ten minste één krant of in het gemeentelijk infoblad én door aanplakking op de aanplakplaatsen van de betrokken gemeenten.
10. Deze afwijkende nieuwe regeling houdt aldus een *discriminatie* in op het vlak van de mogelijkheid tot inspraak van rechtzoekenden die wensen betrokken te worden bij de publieke consultatie over de

inhoudsafbakening van een plan-MER, waardoor zowel het Integratiespoorbesluit als de met toepassing daarvan aangenomen RUP's en de op basis daarvan verleende vergunningen, aangetast zijn door een onwettigheid. De rechtspraak heeft bevestigd dat er sprake was van een discriminatie (*Raad v. State, nr. 214.791, 12 augustus 2011, Peleman, nr. 220.536, 10 september 2012, Peleman*)

11. Om te vermijden dat de rechter, inzonderheid de Raad van State, opnieuw een discriminatie zou vaststellen, werd in de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO) een artikel 7.4.1/2 opgenomen, dit met een decreet van 11 mei 2012. Deze bepaling strekte ertoe de betrokken RUP's (en, onrechtstreeks, de op basis daarvan verleende vergunningen), "onvatbaar te maken" voor die onwettigheid. Deze bepaling miskende zo het grondrecht van toegang tot een rechter, dit concreet hetzij door die plannen geldig te verklaren (§1), hetzij door de overheid te machtigen die plannen ongewijzigd opnieuw vast te stellen wanneer zij reeds door de Raad van State zijn vernietigd (§2).

Het Grondwettelijk Hof heeft artikel 7.4.1/2 VCRO vernietigd bij het arrest nr. 114/2013 van 31 juli 2013. Het betreft hier immers niet louter een vormgebrek omdat met de bestreden decretale validatie van de RUP's "op onevenredige wijze afbreuk wordt gedaan aan de mogelijkheid tot inspraak van bepaalde belanghebbenden bij de totstandkoming van de betrokken ruimtelijke uitvoeringsplannen". De motieven die door de decreetgever werden opgegeven voor de decretale validatie (herstel van de rechtszekerheid, hoge kosten en tijdsverlies bij het hernemen van het planningsproces) worden door het Hof wel aanvaard als zijnde "dwingende motieven van algemeen belang", maar dit volstond niet om de vernietiging van de decretale validatie te vermijden. Het Hof bevestigt dat de door de decreetgever gevalideerde onwettigheid dus geen louter vormgebrek is omdat zij nu eenmaal een vermindering van de effectieve mogelijkheid tot inspraak impliceert. In dat geval vereist het Hof dat de validatie niet alleen op grond van dwingende motieven van algemeen belang gerechtvaardigd kan worden, maar dat zij bovendien slechts "als uiterste redmiddel" wordt aangewend, wat volgens het Hof in het voorliggend geval niet wordt aangetoond.

Optreden van inwoners namens een stilzwijgende gemeente of provincie – Arrest nr. 9/2014

12. Ingevolge de rechtspraak inzake onwettige bouwvergunningen werd op 29 juni 2012 een decreet aangenomen dat inwoners voortaan belette om namens een stilzwijgende gemeente of provincie op te treden, tenzij er sprake was van schade aan het "leefmilieu", voortaan restrictief opgevat met uitsluiting van de stedenbouw. Deze nieuwe regeling werd betwist op 21 januari 2013.

- Het Grondwettelijk Hof heeft deze nieuwe regeling vernietigd bij het arrest nr. 9/2014 van 23 januari 2014. De voormalige regeling die de inspraak minder beperkt, vindt derhalve opnieuw toepassing.

Raad voor Vergunningsbetwistingen – “Bestuurlijke lus” – Arrest nr. 74/2014

13. Het voormelde stedenbouw-decreet van 6 juli 2012 bepaalde dat betwistingen voor de Raad voor Vergunningsbetwistingen voortaan afgehandeld konden worden met een zogenoemde “bestuurlijke lus” : deze rechter erkent de onwettigheid van de vergunning, maar stelt voor om ze te handhaven nadat het bestuur één of meer correcties heeft uitgevoerd (zoals het inrichten van een openbaar onderzoek of een MER). Deze regeling werd op 25 februari 2013 betwist bij het Grondwettelijk Hof.

Ter voorbereiding van de zitting van 8 januari 2014 heeft het Hof de verzoekers en de Regering verzocht om standpunt in te nemen over de mogelijke weerslag van recente EU-rechtspraak ; het Hof van Justitie van de Europese Unie had immers aangegeven dat men niet zonder meer de MER-Richtlijnen opzij kon schuiven, omdat de EU-richtlijnen en het Verdrag van Aarhus nu eenmaal inspraak op een ogenblik dat alle opties nog mogelijk zijn, voorschrijven. (HvJ-ref. : C-72/12)

- Het Hof heeft de “bestuurlijke lus”-regeling vernietigd in het arrest nr. 74/2014 van 8 mei 2014 wegens de schending van de rechten van verdediging, de formele motiveringsplicht, het recht van toegang tot en rechter en de beginselen van onpartijdigheid en onafhankelijkheid van de rechter.

Raad voor Vergunningsbetwistingen – Termijn na kort geding – Statuut rechter – Arrest nr. 98/2014

14. Het voormelde stedenbouw-decreet van 6 juli 2012 bepaalde eveneens dat de Vlaamse Regering het geldelijk statuut van de magistraten van de Raad voor Vergunningsbetwistingen vaststelde. Het decreet bepaalde verder dat na afloop van een kortgeding, de partij die in het ongelijk werd gesteld – *wie het ook weze, namelijk burger of overheid* – , de voortzetting van de procedure binnen een termijn van 15 dagen moest vragen om een andere uitspraak over het annulatie-beroep te bekomen.
15. In het arrest nr. 98/2014 van 2014 vernietigt het Grondwettelijk Hof deze bepalingen. Het is immers aan de decreetgever, niet aan de regering, om het (geldelijk) statuut van magistraten vast te stellen.

Bovendien is de voormelde termijn van 15 dagen, voorgeschreven op straffe van onontvankelijkheid, te kort en belet zulke regeling de partijen om met kennis van zaken een raadsman te raadplegen.

Raad van State-wetgeving : 2014 – Bestuurlijke lus, rolrecht, rechtsplegingsvergoeding

16. In 2013 werd gesleuteld aan de *Raad van State-wetgeving* om rechtsfiguren in te voeren, zoals : de “bestuurlijke lus” ; het *rolrecht*, verschuldigd niet per zaak, maar wel per verzoeker ; de *rechtsplegingsvergoeding*. De nieuwe federale wetgeving werd gepubliceerd in het voorjaar 2014.
17. De *Raad van State-wet* van 20 januari 2014 werd gepubliceerd op 3 februari 2014. Tot 3 augustus 2014 konden annulatie-verzoekschriften ingediend worden bij het Grondwettelijk Hof.

De website van het Grondwettelijk Hof en het Staatsblad vermelden dat enkele annulatie-beroepen werden ingediend tegen bepalingen die de inspraak en de toegang tot de rechter kunnen beperken: (stand van zaken 15 juli 2014)

- Rechtsplegingsvergoeding (rolnummer 5845, bericht Staatsblad 20 maart 2014)
 - Bestuurlijke lus (rolnummer 5912 ; bericht Staatsblad 4 juli 2014).
 - Onmogelijkheid om een arrest inzake het administratief kort geding te laten herzien na het ontdekken van achtergehouden stukken of van de valsheid van stukken : rolnummer 5959.
- Een bericht in het Staatsblad van 10 oktober 2014 bevat de lijst van alle annulatie-beroepen en vermeldt alle betwiste bepalingen van de nieuwe *Raad van State-wet*.

Verzoekers zijn o.m. : vzw Ademloos, vzw Straatago, vzw Aktiekomitee Red de Voorkepen, vzw Liga voor de Rechten van de mens, vzw Ligue des droits de l’Homme, Orde van de Vlaamse Balies, Ordre des Barreaux Francophones et Germanophone, vzw Inter-Environnement Wallonie, vzw Inter-Environnement Bruxelles, vzw Bruxelles-Nature, vzw Bond Beter Leefmilieu, vzw Greenpeace.

- Het Grondwettelijk Hof zal oordelen of de betwiste wetsbepalingen al dan niet in overeenstemming zijn met de Grondwet, inzonderheid het gelijkheidsbeginsel, en de Verdragen (waaronder het Europees Verdrag voor de Bescherming van de rechten van de mens, het Verdrag van Aarhus, en de milieueffectbeoordeling-richtlijn). Uitspraak wellicht in het najaar 2015.

18. Een koninklijk besluit van 28 januari 2014 bepaalt dat het RvS-rolrecht wordt vastgelegd op 200 € per verzoeker, niet per zaak. Het rolrecht moet bovendien voortaan betaald worden binnen een termijn van 8 dagen na ontvangst van een bericht van de griffier ; de niet-naleving ervan leidt tot de onontvankelijkheid van het verzoekschrift, ook al werd het verzoekschrift zelf tijdig ingediend.

Tegen deze beperkingen werden bij de Raad van State annulatie-beroepen ingesteld door enkele burgers, de Ordre des Barreaux Francophones et Germanophone (OBFG) en de vzw Advocaten Genootschap publiek recht. (*bericht Staatsblad 18 maart 2014, 4 juni 2014, 18 juni 2014*)

De Raad van State zal oordelen of de ingevoerde beperkingen niet de formele wet, de Grondwet, de Verdragen of algemene rechtsbeginselen miskennen. Uitspraak wellicht in 2015 of 2016.

19. Artikel 71, 4de lid van het voormeld KB van 28 januari 2014 bepaalt dat de rekening van de Raad van State ook moet “gecrediteerd” worden “binnen een termijn van acht dagen te rekenen vanaf de ontvangst van het overschrijvingsformulier”. In het arrest nr. 228.702 van 7 oktober 2014 bevestigt de Raad van State het bestaan van een discussie over de vraag of het niet volstaat om de opdracht (tot betaling van het rolrecht) aan de bank te geven binnen deze termijn. In het arrest nr. 228.349 van 12 september 2014 oordeelde de Raad van State dat er anders over oordelen strijdig is met het grondrecht van toegang tot een rechter, samengevat omdat anders de ontvankelijkheid van de vordering afhangt van de (tijdige) uitvoering van de *betaling*-opdracht door de bank. Wordt vervolgd.

Strafzaken – Keuze van advocaat – Wet van 14 februari 2014

20. Het Hof van Cassatie heeft in een arrest van 11 juni 2013 het belang van het Verdrag van Aarhus voor de milieubeschermingsorganisaties benadrukt als volgt : (*Cass. 11 juin 2013, P.12.1389.N/1, P.P. contre Milieusteunpunt Huldenberg vzw*)

« 4. Uit deze (Aarhus-)bepalingen volgt dat België op zich de verplichting heeft genomen om verenigingen die de bevordering van de milieubescherming tot doel hebben, de toegang tot de rechter te verzekeren ingeval zij met de bepalingen van het nationale milieurecht strijdig handelen en nalaten van privé-personen en overheidsinstanties willen betwisten, voor zover zij daartoe voldoen aan de in het nationale recht neergelegde criteria. Die criteria mogen niet zodanig worden omschreven of uitgelegd dat zij de toegang van deze verenigingen in dergelijk geval onmogelijk maken. De rechter vermag de in het nationale recht vastgelegde criteria uit te leggen in overeenstemming met de doelstellingen van artikel 9.3 Verdrag van Aarhus.»

Concreet betekent dit dat een *milieubescherming*-vzw zich voortaan burgerlijke partij kan stellen.

21. Tot heden kon een partij in strafzaken zelf optreden voor het Hof van Cassatie dan wel zich laten bijstaan of vertegenwoordigen door een advocaat.

De artikelen 25 tot 28, 31 en 50 van de wet van 14 februari 2014 *“met betrekking tot de rechtspleging voor het Hof van Cassatie in strafzaken”* beperken deze keuze door te bepalen dat de partijen in strafzaken voortaan enkel kunnen optreden met een advocaat. Bovendien : *“De advocaat moet houder zijn van een getuigschrift van een opleiding in cassatieprocedures als bedoeld in boek II, titel III. De Koning bepaalt de vereisten waaraan de opleiding moet voldoen.”* (Staatsblad 21 februari 2014)

- De nieuwe beperking wordt betwist bij het Grondwettelijk Hof door enkele advocaten, burgers en de vzw's Ademloos, Straatago en Aktiekomitee Red de Voorkempen. (rolnummers : 5953, 5956 en 6015 ; <http://www.const-court.be/...>)

Het Hof zal oordelen of de betwiste wetsbepalingen in overeenstemming zijn met de Grondwet, inzonderheid het gelijkheidsbeginsel en het *“legaliteitsbeginsel”*, en de Verdragen (waaronder het Europees Verdrag voor de Bescherming van de Rechten van de Mens en het Verdrag van Aarhus). Uitspraak volgt wellicht in het najaar 2015.

Decreet van 4 april 2014 – GRUP – Herstel van onregelmatigheid – Openbaar onderzoek – Termijn

22. Artikel 2.2.7, § 7 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO) bepaalt : *“De Vlaamse Regering stelt binnen honderdtachtig dagen na het einde van het openbaar onderzoek, het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan definitief vast.”*

De 180 dagen-termijn (waarbinnen de regering het GRUP moet vaststellen) is ingesteld als een waarborg om na het openbaar onderzoek met (betere) kennis van actuele zaken te beslissen. Deze verplichting kan verbonden worden aan het voorzorgsbeginsel, het recht van de bescherming van de gezondheid en van het milieu en het recht op inspraak (met een openbaar onderzoek).

- Voor de ontwerpen van de ruimtelijke uitvoeringsplannen en de ruimtelijke structuurplannen geldt hierbij de verplichting tot bekendmaking van het openbaar onderzoek in het Staatsblad, de openbare radio, ten minste drie dagbladen en in de gemeente, via aanplakking, evenals sinds 2009 de website van het departement.

23. Een decreet van 4 april 2014 wijzigt ingevolge een amendement de Vlaamse Codex Ruimtelijke ordening evenwel als volgt : *(Staatsblad 15 april 2014)*

“2.2.7 § 10. De Vlaamse Regering kan, met het oog op het herstel van een onregelmatigheid, het besluit houdende definitieve vaststelling van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan geheel of gedeeltelijk intrekken en hernemen, waarbij het wettigheidsgebrek wordt rechtgezet. De bepalingen van § § 7 en 8 zijn onverminderd van toepassing, met uitzondering van de vervaltermijn van honderdtachtig dagen.”.

Het amendement verwijst dienaangaande naar de figuur van een “bestuurlijke lus” (ingevoerd door het decreet van 6 juli 2012 en vernietigd in het arrest nr. 74/2014 van het Grondwettelijk Hof).

Het decreet van 4 april 2014 vervangt bovendien de ruime verplichting over de bekendmaking van het openbaar onderzoek van de ontwerpen van de ruimtelijke uitvoeringsplannen door een beperkte verplichting, namelijk een publicatie van enkel een bericht in (“minstens”) het Staatsblad.

- Het intrekken van een onwettig gewestelijk uitvoeringsplan (GRUP) is inherent aan de rechtstaat en dus verantwoord.

Het is daarentegen de vraag of de overheid voortaan wel een nieuwe beslissing mag nemen zonder een recent openbaar onderzoek, wat toegelaten is door de woorden “*met uitzondering van de vervaltermijn van honderdtachtig dagen*”, vermeld in het nieuw artikel 2.2.7, § 10 VCRO.

Het is hierbij ook de proceseconomische vraag of de overheid enkel één “onregelmatigheid” moet herstellen dan wel eerst nog alle onregelmatigheden moet onderzoeken en herstellen.

Ten slotte is het de vraag of de beperking van de bekendmaking van het openbaar onderzoek tot een publicatie in (“minstens”) het Staatsblad wel opgaat.

24. Tegen de nieuwe beperkingen, ingesteld door voormeld decreet van 4 april 2014, werd een annulatie-beroep ingediend door de vzw’s Ademloos, Straatago en Aktiekomitee Red de Voorkempen, en enkele burgers. *(rolnummer 6016, bericht Staatsblad 26 september 2014)*

Het Grondwettelijk Hof zal bepalen of de nieuwe bepalingen niet strijdig zijn met de Grondwet, inzonderheid het gelijkheidsbeginsel en het recht op bescherming van gezondheid en milieu, de Milieueffectbeoordeling-Richtlijn en het Verdrag van Aarhus. Uitspraak wellicht in het najaar 2015.

Integratiespoorbesluit – Bis

25. Zoals vermeld, heeft het Grondwettelijk Hof met het arrest nr. 114/2013 een decreet van 11 mei 2012 (tot validatie van het zogenoemde *Integratiespoorbesluit*) vernietigd.

Op 25 april 2014 werd een “herstel”-decreet aangenomen. (*Staatsblad 12 mei 2014*)

- Een bericht in het Staatsblad van 26 september 2014 vermeldt dat dit decreet betwist wordt :

“Bij verzoekschrift dat aan het Hof is toegezonden bij op 21 augustus 2014 ter post aangetekende brief en ter griffie is ingekomen op 25 augustus 2014, is beroep tot vernietiging ingesteld van de artikelen 8 tot 11 van het decreet van het Vlaamse Gewest van 25 april 2014 houdende het rechtsherstel van ruimtelijke uitvoeringsplannen waarvan de planmilieueffectrapportage werd opgesteld met toepassing van het besluit van de Vlaamse Regering van 18 april 2008 betreffende het integratiespoor voor de milieueffectrapportage over een ruimtelijk uitvoeringsplan (bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 12 mei 2014) door de vzw « Aktiekomitee Red de Voorkempen », D.B. en R.P.

Die zaak is ingeschreven onder nummer 6023 van de rol van het Hof.

De nieuwe regeling roept o.m. vragen op over de weerslag van het “herstel”-decreet op lopende procedures bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen. Uitspraak volgt wellicht in het najaar 2015.

Decreet van 4 april 2014 – Vlaamse bestuursrechtscolleges – Organisatie en rechtspleging

26. Het Staatsblad van 1 oktober 2014 publiceert het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges. Het is van toepassing op : Raad voor Vergunningsbetwistingen, Milieuhandavingscollege en Raad voor Verkiezingsbetwistingen.

Enkele aandachtspunten zijn de volgende :

- artikel 16 : de Vlaamse bestuursrechter kan andere onderzoeksmaatregelen (dan het horen van getuigen en deskundigen) enkel bevelen indien deze door de Vlaamse regering worden vastgesteld.
- artikel 21 : het rolrecht in de procedure bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen bedraagt 175 €/verzoeker. Dit lijkt, nader bekeken, een “bevestiging” van de regeling, aangenomen in een decreet van 5 juli 2013 en ondertussen betwist bij het Grondwettelijk Hof (rolnummer 5821).

- artikel 34 : “Bestuurlijke lus”. De nieuwe regeling verschilt niet van de eerdere regeling, vernietigd door het Grondwettelijk Hof (in het arrest nr. 74/2014).
- artikel 33 : regeling van de kosten indien toepassing van “bestuurlijke lus”. Regeling identiek aan de eerdere regeling, vernietigd door het Grondwettelijk Hof (in het arrest nr. 74/2014).
- artikel 36 : het Vlaamse bestuursrechtcollege kan – zonedig ook op “eigen initiatief” – voortaan de rechtsgevolgen van een vernietigde vergunning in stand houden.
- artikel 76 heft de VCRO-bepaling op die de Raad voor Vergunningsbetwistingen (RvVb) machtigde om een beslissing te toetsen aan de beginselen van behoorlijk bestuur.
- artikel 49 heft de bepaling op die de RvVb machtigde om ambtshalve middelen in te roepen (inclusief onzorgvuldigheid van de toetsing aan de ruimtelijke ordening).
- artikel 83 heft de bepaling op die de RvVb machtigde om alle documenten en inlichtingen op te vragen bij de partijen en besturen.

27. De nieuwe regeling wordt betwist bij het Grondwettelijk Hof door enkele burgers en de vzw’s Ademloos, Straatego en Aktiekomitee Red de Voorkempen. (rolnummers : 6077, 6050, 6049, 6036 en 6029, www.const-court.be/...)

Het Hof zal oordelen of de betwiste bepalingen in overeenstemming zijn met de Grondwet, inzonderheid het gelijkheidsbeginsel en het “legaliteitsbeginsel”, en de Verdragen (waaronder het Europees Verdrag voor de Bescherming van de Rechten van de Mens en het Verdrag van Aarhus). Uitspraak wellicht in het najaar 2015.

Tussenkomst van belanghebbende partijen – Raad van State, 7 oktober 2014 – Verdrag van Aarhus

28. In het arrest nr. 228.692 van 7 oktober 2014 heeft de Raad van State de problematiek van het gebrek aan procedurele inspraak van sommige belanghebbende partijen onderzocht.

Nadat het college van burgemeester en schepenen een bouwaanvraag had geweigerd, diende de aanvrager een beroep in bij de Deputatie (Limburg) die na een hoorzitting een vergunning afleverde. De Deputatie liet evenwel na om een belanghebbende partij te horen. Deze partij tekende beroep aan bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen die het annulatie-beroep verwierp omdat inzake een hoorzitting (bij de Deputatie) de “betrokken partijen” enkel de indiener van het administratief beroep, de aanvrager van de vergunning en het college van burgemeester en schepenen konden zijn.

De Raad van State heeft het arrest van de Raad voor Vergunningsbetwistingen (RvVb) verbroken omdat de RvVb het toepassingsgebied van artikel 4.7.23 VCRO ten onrechte heeft beperkt (door de uitsluiting van de inspraak van belanghebbende partijen niet als ongegrond aan te merken).

Met een verwijzing naar het Verdrag van Aarhus herinnert de Raad van State dat de toegang tot bestuursrechtelijke procedures niet zodanig mag omschreven of uitgelegd worden dat dit de toegang van de burgers onmogelijk maakt. Derhalve geldt : *“Indien een natuurlijke persoon of rechtspersonen die rechtstreekse of onrechtstreekse hinder of nadelen kan ondervinden ingevolge het inwilligen van de vergunningsaanvraag en die in de reguliere administratieve procedure in eerste aanleg (artt. 4.7.12 – 4.7.20 VCRO) een bezwaarschrift indient in de loop van het openbaar onderzoek en in de administratieve beroepsprocedure (artt. 4.7.21 – 4.7.25 VCRO) de deputatie verzoekt om schriftelijk of mondeling te worden gehoord, en indien zulks ertoe strekt het met de bepalingen van het nationale milieurecht strijdig geacht handelen en nalaten van privé-personen en overheidsinstanties te betwisten, is die persoon een in artikel 4.7.23, § 1, VCRO bedoelde “betrokken partij”.*

29. In het arrest nr. 228.690 van 7 oktober 2014 heeft de Raad van State een ander gebrek aan procedurele inspraak van de belanghebbende partijen onderzocht. De Raad stelt een prejudiciële vraag aan het Grondwettelijk Hof over het uitsluiten van de tussenkomst van belanghebbende partijen in de procedure voor de Raad voor Vergunningsbetwistingen, omdat artikel 4.8.21 VCRO deze tussenkomst voorbehoudt aan diegenen die een beroep mogen aantekenen bij de Deputatie en aldus andere belanghebbende partijen uitsluit. Uitspraak van het Hof : wellicht in het najaar 2015.
- Artikel 82 van het decreet van 4 april 2014 (betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges) bestendigt deze regeling van artikel 4.8.21 VCRO.

Bericht van de Vlaamse Regering – 7 november 2014

30. Op 7 november 2014 meldt de Vlaamse Regering :

“De Vlaamse Regering hecht haar principiële goedkeuring aan het voorontwerp van decreet dat de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening en het decreet over de bestuursrechtscolleges wijzigt. Doel van de wijziging is beide decreten aan te passen aan twee arresten van het Grondwettelijk Hof, namelijk over de bestuurlijke lus en over de bezoldiging van bestuursrechters benoemd bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen en de vervaltermijn om een verzoek tot voortzetting in te dienen na een uitspraak over de schorsing. Over dit voorontwerp van wijzigingsdecreet wordt het advies ingewonnen van VLABEST, van de SERV, de MiNa-Raad en van de SARO. Daarna gaat het voor advies naar de Raad van State.”

31. De wet van 30 juli 2013 (houdende diverse bepalingen) voorziet in de opheffing van de vrijstelling van de BTW voor de diensten van advocaten, dit met ingang op 1 januari 2014. (*Staatsblad 1 augustus 2013*) Voortaan is een BTW van 21 % verschuldigd op de diensten van de advocaten. Een wet van 3 juli 1969 voorzag tot dan toe in een *nul*-tarief omdat het destijds wenselijk was gebleken om te voorkomen dat de rechtspleging met nieuwe fiscale lasten zou worden bezwaard.

- Verschillende vzw's, een vakvereniging en enkele burgers, evenals verscheidene lokale Ordes van advocaten, de Vlaamse Orde van advocaten (OVb), de Ordre des barreaux francophones et germanophone (OBFG) en advocaten hebben deze bepaling betwist bij het Grondwettelijk Hof.

In de *annulatie*-verzoekschriften werd o.m. aangevoerd dat de nieuwe maatregel een schending van het recht van toegang tot een rechter en het recht op bijstand van een advocaat inhield. Sommige verzoekers betoogden eveneens dat de wetgever minstens in een vrijstelling had moeten voorzien voor de procedures die door particulieren tegen de overheid werden gevoerd.

- In een "tussenarrest" van 13 november 2014 benadrukt het Grondwettelijk Hof het belang van de toegang tot een rechter en de wapengelijkheid en stelt het dat de wetgever een beperking op deze grondrechten niet op discriminerende wijze mag instellen. Het Hof stelt ook vast dat er verschillende situaties zijn naargelang er sprake is van een recht op juridische bijstand of een aftrek van de BTW.

Het Hof stelt verder vast enerzijds dat de EU-BTW-Richtlijn als "harmonisatierichtlijn" de Lidstaten in beginsel verplicht om de BTW-plicht voor diensten van advocaten in te voeren en anderzijds dat de verzoekers de geldigheid van deze Richtlijn betwisten (omdat ze hun grondrechten zou schenden).

Bijgevolg stelt het Grondwettelijk Hof in dat tussenarrest (nr. 165/2014) enkele "*prejudiciële vragen*" aan het Hof van Justitie van de Europese Unie (dat immers bevoegd is om een eenvormige interpretatie van het EU-recht te geven). Eén van deze vragen luidt als volgt – samengevat - : "*Schendt de BTW-Richtlijn niet artikel 9 van het Verdrag van Aarhus in zoverre deze bepaling voorziet in een recht van toegang tot een rechter zonder dat de procedures onevenredig kostbaar mogen zijn en op voorwaarde van het instellen van passende mechanismen voor bijstand om financiële of andere belemmeringen voor de toegang tot de rechter weg te nemen of te verminderen*".

Uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie : wellicht in 2016.